

En funktion för rymdsäkerhet

Ökad motståndskraft inom totalförsvaret

En funktion för rymdsäkerhet finns sedan halvårsskiftet 2023 vid MSB. Syftet med funktionen är att verka för ökad rymdrelaterad motståndskraft hos civila verksamheter inom totalförsvaret.

Rymdsäkerhetsfunktionen verkar för ökad säkerhet både från rymden – att kunna använda satelliter för att säkerställa säkerhet på jorden – och säkerhet relaterat till de hot som finns i rymden. Vidare handlar arbetet också om att öka vårt samhälles motståndskraft mot hot förknippade med rymden och användningen av rymdsystem.

Rymdsäkerhet

Begreppet rymdsäkerhet innefattar säkerhet ur båda aspekterna

- safety – att hantera och förebygga konsekvenser av icke-antagonistiska hot, till exempel rymdväder och rymdskrot, och
- security – att hantera antagonistiska hot, till exempel cyberhot och konsekvenserna av rymdtjänsters bortfall, men också att använda rymdtjänster för att uppnå säkerhet på jorden (rymd för säkerhet).

Rymdsäkerhet betyder även att vi behöver se till att rymden används på ett hållbart sätt, för att säkerställa att vi kan använda rymden även i framtiden.

Behörig myndighet för EU-initiativ

MSB är behörig myndighet i Sverige för två av EU:s rymdkomponenter och representerar Sverige i ett flertal kommittéer och arbetsgrupper inom EU:s rymdprogram. I uppgiften ingår att ha en samordnande roll för att ta fram nationellt anpassade tekniska lösningar, föra dialoger om hur tjänsterna är tänkta att användas samt hur dessa användare ska organiseras.

Funktionens uppgifter

Målet är att rymdsäkerhetsfunktionen ska bidra till att stärka Sveriges totalförsvarsförmåga genom att samordna det förebyggande och operativa arbetet på området och erbjuda aktörer efterfräгат stöd där det ger mest effekt. Funktionen arbetar bland annat med att:

- Möjliggöra tillgång till rymdtjänster som utvecklas inom EU och unionens rymdprogram.
- Garantera kontinuerligt tillgängliga kontaktvägar för att säkerställa och hantera säkerhetsfrågor i syfte att upprätthålla tillgängligheten i rymdsystem som används gemensamt inom EU.
- Bevaka realtidsinformation om rymdväder, meteoriter, aktiva satelliter och rymdskrot.
- Uppmärksamma aktörer inom det civila försvaret om hot och incidenter med koppling till rymden. Exempelvis tillhandahåller MSB en varningstjänst för kraftiga solstormar.
- Utveckla kunskapshöjande material och arrangera föreläsningar för att öka kunskapen i vårt samhälle om hot, risker och möjligheter relaterat till rymdsäkerhet.
- Bidra till samverkan och samordning av nationellt rymdsäkerhetsarbete för att främja konstruktiv samverkan mellan myndigheter.

EU-gemensam rymdsäkerhet

MSB är även kontaktpunkt för EU-gemensam rymdsäkerhet och den operativa hanteringen av incidenter och hot mot rymdssystem. Uppdraget medför ansvar för koordinering av den nationella hanteringen av eventuella incidenter.

Civil rymdlägesbild

Begreppet rymdlägesbild innebär att ha samlad aktuell information om situationen i rymden inklusive de hot som finns både mot infrastruktur i rymden och på marken, vilket är viktigt för att skapa ett motståndskraftigt samhälle med ökad förmåga att motstå och återhämta sig från allvarliga störningar med kopplingar till rymden. Dessutom är en aktuell rymdlägesbild viktig ur ett krisberedskapsperspektiv – för att ha kännedom om läget i den jordnära rymden – samt i relation till risk- och sårbarhetsanalyser.

Ökad motståndskraft

Tillgången till rymdtjänster är avgörande för viktiga samhällsfunktioner och totalförsvaret. Den digitala utvecklingen och den ökande användningen av rymdtjänster ökar även behovet av att följa och analysera händelser i rymden. Allt mer av den digitala infrastrukturen får ett beroende till komponenter i rymden och det är av stor vikt att rymddata kan tillgängliggöras för svenska användare i rätt tid. Rymdmiljön präglas dock av trängsel och konkurrens mellan privata aktörer och har potential att bli en arena för konflikter.

Det är i praktiken svårt att entydigt särskilja mellan civil och militär rymdverksamhet eftersom de drivs av både civila och militära intressen och många satelliter kan användas för både civila och militära syften. Ur ett militärt perspektiv beskriver stora aktörer numera rymden som en egen domän för krigföring. Rymden har därmed skiftat från att ha en understödande roll till att ha ett strategiskt egenvärde. Resultatet är en målmedveten upprustning av vapen som har en förmåga att påverka satelliter. Detta höjer risken för att även civila verksamheter påverkas vid en attack mot militära mål. Konsekvenserna skulle potentiellt kunna orsaka allvarliga samhällsstörningar samt en nedsatt totalförsvarsförmåga.

MSB:s rymdsäkerhetsfunktion arbetar därför aktivt med att identifiera och bedöma hot mot kritisk rymdinfrastruktur i syfte att identifiera sårbarheter och vidta åtgärder för att öka motståndskraften hos civila verksamheter inom totalförsvaret.

I förordningstext

MSB har i Förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap givits flera explicita uppgifter att verka inom rymdsäkerhetsområdet.

Uppgifterna i 18 b § och 18 g § innebär att MSB ska vara kontaktpunkt mot EU:s utrikesbyrå (EEAS) och mot EU:s rymdprogrambyrå (EUSPA) med ansvar för koordinering av den nationella hanteringen av eventuella incidenter samt upprätthållandet av förmåga att kunna rapportera och ta emot information från Galileos centrala säkerhets- och övervakningscentral (GSMC).

Uppgiften i 18 h § innebär att MSB ska ansvara för den nationella användningen av Galileo PRS. Galileo är ett europeiskt satellitnavigeringssystem (GNSS) utvecklat av Europeiska unionen och den Europeiska rymdmyndigheten ESA.

Uppgiften i 18 i § innebär att MSB ska ansvara för den nationella användningen av Govsatcom. Govsatcom är en satellitkommunikationstjänst som är mer robust mot cyberattacker, störningar och avlyssning än motsvarande öppna tjänster.

I enlighet med 1 § har MSB därtill uppgiften att ansvara för frågor om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret. Ansvaret avser åtgärder före, under och efter en olycka, kris, krig eller krigsfara. Inom ramen för denna uppgift arbetar MSB med området rymdlägesbild och förebyggande rymdsäkerhetsarbete.

MSB:s rymdsäkerhetsfunktion kan kontaktas via e-post: rymd@msb.se